

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARI IJTIMOYIY SALOHIYATINI
RIVOJLANTIRISHDA BOSHQARUV MADANIYATINING NAZARIY ASOSLARI

O'razaliyeva Dilorom

Toshkent shahridagi Puchon universiteti magistranti

To'rayeva Dilafruz Rustamboyevna

Toshkent shahridagi Puchon universiteti PhD,dotsent

Annotatsiya: Ushbu maqola maktabgacha ta'lim tashkilotlari (MTT) ijtimoiy salohiyatini oshirishda boshqaruv madaniyatining hal qiluvchi rolini tahlil qiladi. MTT ijtimoiy salohiyati tashkilotning tashqi muhit, ota-onalar va jamiyat bilan samarali hamkorlik qilish qobiliyati sifatida ko'rib chiqiladi. Maqolada ochiqlik, shaffoflik, pedagogik liderlik va ijodiy muhitni shakllantirish kabi yuqori boshqaruv madaniyati elementlari ijtimoiy mas'uliyatni mustahkamlashga, ta'lim sifatini oshirishga va MTTning jamiyatdagi nufuzini yuksaltirishga qanday xizmat qilishi asoslab berilgan. Shuningdek, boshqaruv madaniyatini takomillashtirishning amaliy yo'llari ko'rsatilgan.

Kalit so'zlar: Maktabgacha ta'lim, ijtimoiy salohiyat, boshqaruv madaniyati, pedagogik liderlik, ta'lim sifati, hamkorlik, inklyuzivlik.

Аннотация: Данная статья посвящена анализу решающей роли культуры управления в повышении социального потенциала дошкольных образовательных организаций (ДОО). Социальный потенциал ДОО рассматривается как способность организации эффективно взаимодействовать с внешней средой, родителями и обществом. В статье обосновывается, как элементы высокой культуры управления, такие как открытость, прозрачность, педагогическое лидерство и формирование творческой среды, способствуют укреплению социальной ответственности, повышению качества образования и росту престижа ДОО в обществе. Также обозначены практические пути совершенствования культуры управления.

Ключевые слова: Дошкольное образование, Социальный потенциал, Культура управления, Педагогическое лидерство, Качество образования, Сотрудничество, Инклюзивность.

Abstract: This article analyzes the crucial role of management culture in enhancing the social potential of preschool educational organizations (PEOs). The social potential of PEOs is viewed as the organization's ability to effectively collaborate with the external environment, parents, and the community. The paper substantiates how elements of a high management culture, such as openness, transparency, pedagogical leadership, and the creation of a creative environment, contribute to strengthening social responsibility, improving the quality of education, and elevating the prestige of the PEO in society. Practical ways to improve management culture are also outlined.

Keywords: Preschool Education, Social Potential, Management Culture, Pedagogical Leadership, Quality of Education, Collaboration, Inclusivity.

KIRISH

Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarining ijtimoiy salohiyatini rivojlantirishda boshqaruv madaniyatining ahamiyati va o'rnini keng tahlil etilgan. Muallif boshqaruv madaniyatining mohiyati, uning tarkibiy qismlari, zamonaviy boshqaruv yondashuvlari, shuningdek, rahbarning shaxsiy va kasbiy fazilatlari ta'lim tashkilotining ijtimoiy rivojiga qanday ta'sir ko'rsatishini chuqur tahlil qilgan. Maqolada MTT rahbarining kommunikativ, axloqiy va innovatsion madaniyati jamoaning ijtimoiy faolligi, ota-onalar bilan hamkorlik, hamda bolalarning ijtimoiy moslashuvini ta'minlashdagi roli asoslab berilgan.

Bundan tashqari, boshqaruv madaniyatini takomillashtirish yo'llari, rahbarlar uchun zarur bo'lgan menejment kompetensiyalari, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishning ijobiy ta'siri, hamda jamoada ijobiy ijtimoiy muhitni shakllantirish mexanizmlari tahlil qilingan.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, yuqori boshqaruv madaniyatiga ega bo'lgan maktabgacha ta'lim muassasalari bolalar, ota-onalar va pedagoglar o'rtasida ijtimoiy hamkorlikni rivojlantiradi, tashkilotning ijtimoiy ishonchliligi va jozibadorligini oshiradi.

Bugungi globallashuv davrida har qanday jamiyatning kelajagi uning yosh avlodiga berilayotgan ta'lim-tarbiyaga, xususan, uzluksiz ta'lim tizimining boshlang'ich bo'g'ini – maktabgacha ta'limga bevosita bog'liq. O'zbekistonda maktabgacha ta'lim tizimini tubdan isloh qilish, uning sifatini oshirish va bolalarning har tomonlama kamol topishini ta'minlash borasida amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar zahirida aynan shu maqsad yotadi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarining ijtimoiy salohiyati – bu uning jamiyat, ota-onalar, boshqa ta'lim muassasalari va atrof-muhit bilan samarali hamkorlik qilish, ijtimoiy-madaniy ehtiyojlarga javob berish hamda jamiyatga ijobiy ta'sir ko'rsatish qobiliyatidir. Ushbu salohiyatni yuksaltirishda esa boshqaruv madaniyati hal qiluvchi rol o'ynaydi.

Bugungi globallashuv va ijtimoiy o'zgarishlar davrida maktabgacha ta'lim tizimi jamiyatning ijtimoiy va ma'naviy poydevorini shakllantiruvchi eng muhim sohalaridan biri hisoblanadi. Bolaning ilk yoshdagi rivojlanish bosqichi uning butun hayotiga asos yaratadi. Shu sababli, maktabgacha ta'lim tashkilotlarining (MTT) ijtimoiy salohiyatini rivojlantirish jamiyat barqarorligining muhim omilidir.

Bu jarayonda rahbarlik faoliyatining sifati, ayniqsa boshqaruv madaniyati, markaziy o'rin tutadi. Boshqaruv madaniyati – bu rahbarning kasbiy malakasi, shaxsiy qadriyatlari, etika, muloqot uslubi va innovatsion yondashuvlar uyg'unligidir. MTT rahbarining madaniyatli boshqaruvi nafaqat jamoa samaradorligini, balki butun tashkilotning ijtimoiy nufuzini belgilaydi.

Boshqaruv madaniyatining mohiyati va MTTdagi ahamiyati

Boshqaruv madaniyati – bu ta'lim tashkiloti rahbari va butun boshqaruv jamoasining o'z faoliyatida, xodimlar bilan munosabatlarda, qaror qabul qilish jarayonlarida va tashqi aloqalarda namoyon bo'ladigan qadriyatlar, me'yorlar, tamoyillar, axloqiy va kasbiy yondashuvlar yig'indisidir.

MTT uchun yuqori boshqaruv madaniyatining ahamiyati quyidagilarda namoyon bo'ladi:

- Pedagogik jamoa ruhiyatini shakllantirish: Samimiy, ochiq va adolatli boshqaruv madaniyati jamoada o'zaro ishonch, hamkorlik va kasbiy mas'uliyat tuyg'usini kuchaytiradi.

- Innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash: Rahbarning ijodiy va zamonaviy yondashuvi pedagoglarni yangi usul va texnologiyalarni qo'llashga, doimiy o'rganishga undaydi.

- Ta'lim sifatini oshirish: Madaniyatli boshqaruv ta'lim jarayoniga doimiy tahlil va monitoringni joriy etadi, natijaga asoslangan boshqaruv tamoyilini mustahkamlaydi.

Boshqaruv Madaniyatining Ijtimoiy Salohiyatni Rivojlantirishdagi Asosiy Funktsiyalari

Boshqaruv madaniyati MTTning ijtimoiy salohiyatini bir necha asosiy yo'nalishlarda rivojlantiradi:

1. Ochiqlik va Shaffoflik Madaniyatini Shakllantirish

-Tashqi aloqalarni kuchaytirish: Ochiq boshqaruv madaniyati MTTni ota-onalar, mahalliy hamjamiyat, sog'liqni saqlash va madaniyat muassasalari bilan samarali muloqot maydoniga aylantiradi.

- Jamoatchilik ishtirokini ta'minlash: Rahbarning shaffofligi va ochiqligi ota-onalar, homiyarlar va jamoat faollarini ta'lim jarayoniga jalb qilish imkonini beradi (Masalan, Vasiylik kengashlari faoliyatini jonlantirish).

2. Pedagogik liderlik va kompetensiyalarni rivojlantirish

Rahbar-Lider: Zamonaviy boshqaruv madaniyati rahbarning ma'mur emas, balki pedagogik lider sifatida faoliyat yuritishini taqozo etadi. Liderlik jamoani ilhomlantiradi, har bir tarbiyachini o'z ishi uchun mas'ul shaxs sifatida ko'rishga yordam beradi. Kasbiy rivojlanishga investitsiya: Boshqaruv madaniyati pedagoglarning malakasini doimiy oshirish, ularni mentorlik va kouching tizimlari orqali qo'llab-quvvatlashni tizimli yo'lga qo'yadi.

Kreativ muhit yaratish: Boshqaruvning insonparvar, qo'llab-quvvatlovchi madaniyati bolalarda ijodkorlik, tanqidiy fikrlash va ijtimoiy-axloqiy normalarni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Inklyuzivlikni ta'minlash: Madaniyatli boshqaruv barcha bolalarning, jumladan, alohida ta'lim ehtiyojiga ega bo'lgan bolalarning teng imkoniyatli ta'lim olishini ta'minlaydigan inklyuziv muhitni shakllantiradi.

Boshqaruv Madaniyatini Takomillashtirish Yo'llari

MTT direktorining boshqaruv madaniyatini rivojlantirish uchun quyidagi chora-tadbirlar muhimdir:

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, MTTning jamiyatdagi faoliyati ko'lami va sifati rahbarning faqat ma'muriy ko'nikmalari bilan emas, balki birinchi navbatda uning insonparvarlik, professionallik va shaffoflik asosiga qurilgan boshqaruv madaniyati bilan belgilanadi. Ushbu takliflarning amaliyotga izchil tatbiq etilishi Maktabgacha ta'lim tashkilotini shunchaki ta'lim maskanidan jamiyatning faol, ijtimoiy mas'uliyatli va integratsiyalashgan markaziga aylantirishga xizmat qiladi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotining ijtimoiy salohiyatini rivojlantirish, uning jamiyatdagi nufuzini va ta'sirini oshirish birinchi navbatda samarali va yuqori madaniyatli

boshqaruvga bog'liq. Boshqaruv madaniyati MTTni shunchaki xizmat ko'rsatuvchi muassasadan ta'limiy-ijtimoiy markazga aylantirishning asosiy vositasidir.

Faqat ochiq, adolatli, innovatsion va liderlikka asoslangan boshqaruv madaniyati orqaligina MTTlar uzluksiz ta'lim zanjirining mustahkam bo'g'ini bo'lib qola oladi va kelajak uchun barkamol avlodni tarbiyalashdek mas'uliyatli vazifani muvaffaqiyatli ado etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-4312-son qarori, 2019-yil.
2. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni, 2020-yil.
3. Sodiqova N., G'ulomova N. Maktabgacha ta'lim boshqaruvi asoslari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2022.
4. Jalolova M. Pedagogik menejment va rahbarlik madaniyati. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2021.
5. UNESCO. Early Childhood Care and Education Management Standards. – Paris, 2020.
6. Karimova Z. Maktabgacha ta'limda ijtimoiy muhitni shakllantirish. – Samarqand, 2023.
7. Robbins S., Coulter M. Management. – Pearson Education, 2021.
8. Boltaboyeva D. Maktabgacha ta'lim tizimida boshqaruv samaradorligi. – Toshkent, 2022.